

Pontosítok

VISSZHANG - LX. évfolyam, 24. szám, 2016. június 17.

Bokros Lajos *Azonos tőről metszett azonos tartalom* című írásában (ÉS, 2016/22., jún. 3.) bírálja megjegyzéseimet, amelyeket a huszadik század történelmének meghamisításáról írtam, különös tekintettel a Szovjetunió szerepére a náci rendszer megsemmisítésében (*Átírva*, ÉS, 2016/21., máj. 27.). Bokros Lajos Snyder koncepcióját fogadja el, de más narratívák is vannak, amelyek szaktudományosan megalapozottabbak, például Sheila Fitzpatrick, J. Arch Getty, Moshe Lewin vagy a közgazda-történész, Alec Nove munkái, ők a Szovjetunió történetének valódi kutatói. Terjedelmi korlátok miatt csupán néhány megállapítására reagálok.

A Molotov-Ribbentrop-paktum (1939. aug. 23.) problémái nem az ún. Hitler-Sztálin-„szövetséggel” kezdődtek, hiszen már egy évvel korábban megkötötték Hitlerrel a paktumot a müncheni egyezmény formájában, amely Csehszlovákia feldarabolásával igyekezett Hitlert megbékíteni, Keletre terelni. A totalitarizmuselmélet alapján álló, mégis rendkívül igényes monumentális történetfilozófiai mű (kiváló hazai liberális szerzőtől) – Lendvai L. Ferenc: *A gonosz birodalmai*; már online szintén olvasható – is a fanatikusan antikommunista állítások közé sorolja az afféle kijelentéseket, hogy – mint Bokros írja – a „**sztálini és hitleri rendszer 1933 és 1945 között tudatos, hivatalos és nyíltan meghirdetett állami politika alapján megölt több mint 14 millió fegyvertelen embert**”.

Hasonlóan ideológiai „felfűjt” az a szélsőjobbboldali, Ernst Noltétól származó tézis is, miszerint a hitleri és a sztálini rendszer „egy tőről” fakad, azonos a történelmi-társadalmi lényegük. Ez abszurd, hiszen a rendszerek lényegesen különböznek mind társadalomszerkezetük, mind tulajdonviszonyaik, mind ideológiájuk és kultúrájuk tekintetében. Bokros feleleveníti a hidegháború szovjetellenes lózungjait: „*balti, korábbi lengyel és egyéb területeken legalább egymillió ember esett a felbőszült sztálini népirtás áldozatául*” (1944-től). A háború utáni repressziókról hiteles magyar nyelvű mű is olvasható A. Djukov orosz történész tollából, ő más számokat említ. A náciizmus sosem akarta a kapitalizmust meghaladni, sőt éppen a kapitalizmus megmentése érdekében jött létre. A bolsevizmus a marxi kommunizmust tűzte ki célul, de a történelem akadályai az államszocializmust engedték meg, ám az minden alapvonásában különbözött a náciizmussal szövetkezett német nagytőke érdekében működő kapitalizmustól. A nácik a kapitalizmusból csak a zsidókat akarták kiirtani. A német nagytőke soha nem zsebelt be olyan hatalmas profitot, mint a náci Németországban. Bokros Lajos a szovjet modernizációt is elvitatja, holott nélküle a polgári demokráciák nem éltek túl Hitler csapásait. Végül pedig a kapitalizmus története a gyarmatosításon, a világháborúkon, a népirtásokon, a szegénységen át vezetett el napjaink új egyenlőtlenségeiig, a környezeti pusztításig, a világméretű munkanélküliségig és a piacokért folyó véres háborúig, sőt a „migráns” válságig. Pedig Szovjetunió negyedszázada nincs.